

گفتگوی قزاقستان و اتحادیه اروپا درباره همکاری اقتصادی و اجرای توافق سبز

قزاقستان در قالب سیاست درب های باز، عمل گرایی و منفعت طلبی صرف در چارچوب منافع ملی و بدون ورود به حوزه های تنش آلود، تمرکز بر حول محور توسعه اقتصادی و بهرمندی از امتیازات نسبی در حوزه های انرژی، حمل و نقل، کشاورزی، توجه به انرژی های سبز و فناوری های نوین و بدون ایجاد حساسیت دو شریک تجاری عمده خود، چین و روسیه بدنبال توسعه بازارهای صادراتی، جذب سرمایه گذاری خارجی و همکاری های اقتصادی با اتحادیه اروپا به عنوان قدرت موازنه گر در آسیای مرکزی می باشد.

رقابت قدرت ها و بلوک های جهانی در آسیای مرکزی از حوزه سخت نظامی- امنیتی به اقتصادی و فناوری های نوین گرایش پیدا نموده و همین عامل در برخی از حوزه های بویژه حمل و نقل باعث ایجاد همکاری های سازنده بویژه میان چین و اروپا شده است. پروژه کمربند راه چین، یک طرح تجاری، حمل و نقلی و لجستیکی است که وابسته به بازارهای هدف در غرب و اروپا می باشد و عاملی برای بهم پیوستگی و همکاری های متقابل میان شرق و غرب است.

نشست اقتصادی اتحادیه اروپا در سمرقند در آوریل ۲۰۲۵، به عنوان اولین اجلاس رسمی در سطح سران اتحادیه اروپا و کشورهای آسیای مرکزی نشان از حضور رسمی و هدفمند اقتصادی این اتحادیه در آسیای مرکزی دارد. اتحادیه اروپا در کنار حوزه های سنتی نظیر معدن، انرژی، غلات و حمل و نقل به دنبال توسعه روابط تجاری با قزاقستان در حوزه های جدید نظیر انرژی های سبز، فناوری های نوین و دیجیتال، محیط زیست، توسعه پایدار، توسعه اجتماعی و حکمرانی خوب با قزاقستان می باشد.

توافق سبز:

توافق «سبز» اتحادیه اروپا با قزاقستان شامل مجموعه ای از همکاری ها و قراردادهای است که چارچوبی سبز و پایدار برای روابط دوطرفه فراهم می کند. این توافقنامه با محوریت توسعه پایدار مواد خام، باتری ها و زنجیره ارزش هیدروژن تجدیدپذیر در هفت نوامبر ۲۰۲۲ در حاشیه کنفرانس تغییرات آب و هوایی COP27 در شرم الشیخ مصر امضا شد. این یادداشت تفاهم (MoU) سنگ بنای همکاری راهبردی دو طرف برای تامین پایدار و مطمئن مواد اولیه حیاتی، ارتقای فناوری های استخراج و پالایش سبز در حوزه معدنی، توسعه زنجیره تامین هیدروژن و باتری بود.^۱ این توافق بخشی از استراتژی «Global Gateway» اتحادیه اروپا برای تقویت زیرساخت های سبز، دیجیتال و اتصال جهانی است و زمینه جذب سرمایه گذاری خصوصی در پروژه های انرژی نو را فراهم می کند.

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

– نقشه راه همکاری ۲۰۲۵-۲۰۲۶: مواد خام حیاتی و هیدروژن

در اجلاس قزاقستان-اروپا در سمرقند (آوریل ۲۰۲۵)، نقشه راه همکاری بین اتحادیه اروپا و قزاقستان برای سال‌های ۲۰۲۵-۲۰۲۶ تصویب شد. این نقشه راه مجموعه‌ای از اقدامات مشخص را تعیین کرده که شامل اکتشاف مواد خام حیاتی، تحقیق و توسعه، ارتقای استانداردهای (جامعه، محیط زیست و حکمرانی) ESG و تولید هیدروژن و باتری‌های تجدیدپذیر است. به عنوان مثال، این برنامه حدود ۳ میلیون یورو بودجه اتحادیه اروپا برای اجرای پروژه‌هایی در بخش مواد خام از جمله هیدروژن تعریف کرده است.ⁱ

- اتحادیه اروپا از طریق بانک توسعه اروپا (EBRD) و بانک سرمایه‌گذاری اروپا (EIB) تأمین مالی پروژه‌های پایدار را تضمین می‌نماید.

- حمایت EU/UNDP/UNECE از پروژه‌های توسعه اقتصادی سبز در قزاقستان در راستای استراتژی ملی این کشور برای انتقال به «اقتصاد سبز» با هدف تولید برق ۵۰٪ از منابع تجدیدپذیر تا سال ۲۰۵۰ در چارچوب نقشه راه همکاری می‌باشد.

بر اساس گزارش وزارت تجارت و همگرایی، قزاقستان و اتحادیه اروپا در جلسه کمیته همکاری قزاقستان و اتحادیه اروپا در ۱۰ ژوئن ۲۰۲۵، برنامه‌هایی را برای گسترش مشارکت اعلام کردند. شرکت‌کنندگان در مورد اجرای توافق‌نامه مشارکت و همکاری پیشرفته (EPCA)^۱، بهبود مقررات فنی، افزایش صادرات غیرمنابع و گسترش تجارت دیجیتال گفتگو کردند. تجارت الکترونیک قزاقستان از ۳.۲ تریلیون تنگه (تقریباً ۶.۳ میلیارد دلار آمریکا) فراتر رفته است. آنها توافق کردند که همکاری در زمینه استانداردسازی، اعتباربخشی، شیوه‌های ESG^۲ و اقتصاد سبز را تقویت کنند.ⁱⁱⁱ

شایان ذکر است که توافق‌نامه مشارکت و همکاری پیشرفته میان قزاقستان و اتحادیه اروپا در ۲۱ دسامبر ۲۰۱۵ در آستانه امضا شد و ۱ مارس ۲۰۲۰ پس از تصویب نهایی توسط پارلمان اروپا و اعضای اتحادیه به صورت رسمی جنبه اجرایی پیدا نمود. معاهده EPCA شامل همکاری در ۲۹ حوزه از جمله:

تجارت کالا و خدمات، سرمایه‌گذاری و مالکیت شرکت‌ها، انتقال سرمایه، تحقیق، نوآوری و انرژی، مسائل زیست‌محیطی، تغییرات اقلیمی و توسعه پایدار، تعاون قضایی، مبارزه با فساد و حقوق بشر، حمل و نقل، زیرساخت، مالکیت فکری و قراردادهای دولت می‌باشد.

^۱ Enhanced Partnership and Cooperation Agreement

^۲ “ESG”. مخفف سه کلمه‌ی انگلیسی Environmental, Social and Governance است — یعنی محیط‌زیست، اجتماعی و حاکمیتی. به آن «مسئولیت‌های ESG» یا «اقدامات ESG» گفته می‌شود. این چارچوب کمک می‌کند که شرکت‌ها عملکرد غیرمالی خود را در سه حوزه کلیدی بسنجند و گزارش دهند.

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

اتحادیه اروپا همچنان بزرگترین شریک اقتصادی قزاقستان است. در سال ۲۰۲۴، گردش مالی تجارت به ۴۸.۸ میلیارد دلار رسید که شامل ۳۸.۱ میلیارد دلار صادرات از قزاقستان بود که بیش از ۹۵٪ این صادرات شامل سوخت، نفت و گاز و مواد معدنی اورانیوم، طلا، مس و سایر فلزات بود. واردات اتحادیه اروپا به قزاقستان در ۲۰۲۴ بین ۹.۶ تا ۱۱.۱ میلیارد دلار متغیر بوده است؛

- مهم‌ترین کالاهای وارداتی شامل: ماشین‌آلات و تجهیزات حمل‌ونقل (۴۹٪)، محصولات شیمیایی (۱۹٪)، مواد غذایی و مواد اولیه (۷٪)، منسوجات (۳٪)

از سال ۲۰۰۵، حجم سرمایه‌گذاری‌های اتحادیه اروپا از ۲۰۰ میلیارد دلار فراتر رفته است. بیش از ۳۰۰۰ شرکت با مشارکت اروپایی در این کشور فعالیت می‌کنند، از جمله این شرکت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

بخش	شرکت‌های شاخص
انرژی	Shell, Eni, TotalEnergies, MOL, EDF
حمل‌ونقل	Alstom, Svevind, Scania, Wabtec, Gebrüder Weiss
معدن و صنعت	Claas, Knauf, Siemens, KAZ Minerals, Glencore/Kazzinc
خدمات	ABN AMRO, HSBC, PWC, Deloitte, Amazonen, Carlsberg

بخش انرژی و منابع طبیعی

- **Shell (بریتانیایی) و انی ایتالیا**
فعال در توسعه میدان‌های عظیم نفت و گاز کاسپین (Kashagan, Karachaganak) و عضو کنسرسیوم‌های بزرگ فعال در پروژه‌های تولیدی
- **TotalEnergies (فرانسوی)**
همکاری در پروژه‌های نفت و گاز و مشارکت در طرح‌های انرژی‌های نو مانند مزرعه بادی ۱ گیگاواتی
- **EDF, Air Liquide, Schneider Electric, Orano و Alstom فرانسه**
سرمایه‌گذاری در انرژی هسته‌ای، گاز، صنعت ریلی، آب و زیرساخت
- **MOL Group، مجارستان**
قرارداد همکاری با شرکت ملی نفت و گاز قزاقستان (KazMunayGas) جهت توسعه میادین نفت و گاز

حمل و نقل و ساخت‌وساز

- **Alstom، فرانسه؛ تامین ایستگاه‌ها و قطارهای برقی برای صنعت ریلی**

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

- **Svevind**, سوئد-آلمان؛ اجرای پروژه‌های کلان تولید هیدروژن سبز با ظرفیت سه میلیون تن تا ۲۰۳۰
- **Scania** سوئد **Wabtec** آمریکایی-اروپایی؛ تولید کامیون و لوکوموتیو و راه‌اندازی خطوط مونتاژ در آستانه و ارتقای ناوگان راه‌آهن
- **Gebrüder Weiss** اتریشی: توسعه شبکه حمل‌ونقل چندوجهی و انبارداری مدرن -

صنعت، معدن و تولید

- **Siemens, BASF, Bosch, Linde, Knauf, Claas, Knauf** آلمان
حضور فعال در کشاورزی، ساخت مواد ساختمانی، فعالیت‌های شیمیایی و انرژی‌های تجدیدپذیر
- **KAZ Minerals** بریتانیا: استخراج مس، روی و فلزات گران‌بها؛ معاملاتش در بازار جهانی
- **Kazzinc و Glencore**: سرمایه‌گذار سوئیسی در صنایع استخراج سرب، روی و فلزات گران‌بها قزاقستان

بخش خدمات مالی و فناوری

- **KPMG, Deloitte, PWC, Ernst & Young, RBS, HSBC, ING, ABN AMRO**
دفاتر و خدمات مشاوره، بانکی، حسابداری و حقوقی فعال در بازار قزاقستان
- **Amazonen-Werke** آلمانی **Carlsberg** دانمارک
سرمایه‌گذاری در صنعت کشاورزی و غذا و نوشیدنی

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

واردات کشورهای اروپایی از قزاقستان 2024			
کشور	ارزش صادرات میلیون دلار	سهم از کل صادرات	رشد صادرات ۲۰۲۳-۲۰۲۲
1 ایتالیا	18,662,973	22.9	26
2 هلند	5,295,627	6.5	31
3 فرانسه	3,688,742	4.5	25
4 رومانی	2,788,442	3.4	1
5 یونان	2,757,527	3.4	24
6 اسپانیا	1,354,582	1.7	-9
7 سوئیس	1,228,284	1.5	41
8 آلمان	1,161,959	1.4	56
9 ایرلند	647,400	0.8	+37,98
10 لهستان	488,043	0.6	-8
11 بریتانیا	420,100	0.5	-40
1 بلغارستان	303,595	0.4	-17
2 بلژیک	210,491	0.3	-2
3 جمهوری	151,932	0.2	23
4 لتونی	166,538	0.2	68
5 لیتوانی	71,631	0.1	-37
6 کرواسی	253,506	0.3	-9

صادرات کشورهای اروپایی به قزاقستان در سال 2024			
کشور	ارزش واردات (میلیون دلار)	سهم از کل (%)	رشد ۲۰۲۳-۲۰۲۲ (%)
1 آلمان	2,835,498	4.7	-10
2 فرانسه	1,860,564	3.1	44
3 ایتالیا	1,270,768	2.1	3
4 اسپانیا	652,085	1.1	25
5 لهستان	639,061	1.1	-9
6 سوئیس	492,332	0.8	19
7 ایرلند	471,277	0.8	101
8 جمهور	466,976	0.8	-3
9 بریتانیا	464,671	0.8	-3
10 هلند	384,298	0.6	-2
11 اتریش	~322,910	~0.54 ¹	—
12 سوئد	299,756	0.5	-31
13 بلژیک	245,779	0.4	-19
14 مجارستان	190,513	0.3	4
15 فنلاند	161,881	0.3	-21
16 رومانی	138,357	0.2	23
17 اسلواکی	137,438	0.2	1
18 دانمارک	126,086	0.2	-5
19 اسلونی	99,946	0.2	-8
20 لیتوانی	80,976	0.1	-38

جمع بندی:

بعد از بحران اوکراین، اتحادیه اروپا به دنبال توسعه روابط تجاری و تقویت حضور در منطقه آسیای مرکزی در مجاورت روسیه و چین می باشد. بر همین اساس، تنوع بخشی به تامین انرژی مورد نیاز خود از قزاقستان و ترکمنستان، ایجاد مسیرهای حمل و نقلی جدید میان شرق و غرب (کریدور میانی شرق و غرب، ترانس خزر)، تامین منابع معدنی کمیاب، غلات و کشاورزی، زیرساخت ها، انرژی سبز، اقتصاد سبز، فناوری های نوین، محیط زیست، توسعه پایدار، توسعه اجتماعی و حکمرانی خوب در مرکز توجه اتحادیه اروپا در توسعه روابط با آسیای مرکزی قرار دارد. کشورهای آسیای مرکزی نیز با بهر مندی از فضای جدید در روابط بین الملل خواهان حضور اقتصادی قدرت موازنه گر در منطقه و بهره مندی از فناوری های جدید بویژه در حوزه انرژی های سبز، توسعه پایدار، تغییرات آب و هوایی و جذب سرمایه گذاری خارجی در پیشبرد منافع ملی می باشند.

تهیه: مصطفی حسین زاده، کارشناس اقتصادی سفارت ج.ا.ایران در آستانه، ۱ تیر ۱۴۰۴

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

ⁱ . https://www.euractiv.com/section/energy/news/eu-signs-strategic-partnership-with-kazakhstan-on-green-hydrogen-raw-materials/?utm_source=chatgpt.com

ⁱⁱ . https://www.eeas.europa.eu/node/53129_en?utm_source=chatgpt.com

ⁱⁱⁱ . <https://astanatimes.com/2025/06/kazakhstan-eu-discuss-economy-collaboration-green-deal-implementation/>